

gospodarske, obrtniške in narodne.

zhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 9. februarija 1894.

Politiški oddelek.

Muzejsko vprašanje.

Dve seji deželnega zbora je minoli teden vzbujalo muzejsko vprašanje. Kakor je marsikom znano, v kranjskem muzeju ni vse prav v redu, kar se tiče organizacije. Zaradi tega pa muzej z vsemi svojimi zbirkami ne zadošča po vsem zahtevam, ki se stavijo do tacega zavoda. Pred vsem se pogreša dveh stvarij, denarja in pa sposobnih mož. Poslednji bi se naposled že dobili, da je prvo. Brez denarja se pa nobena velika stvar v današnjem času izvršiti ne da.

Dežela kranjska pa ni v najugodnejših denarnih razmerah in zatorej svojih doneskov za muzej ne more povekšati. Zato so pa možje vseh strank že dolgo premišljevali, kako bi se dalo v prvi vrsti dobiti potrebnega denarja, da se potem odpomore raznim nedostatkom in važnemu deželnemu zavodu pripomore delovati z vsem vspehom v napredek znanstva.

Deželni odbor je predložil letos načrt za preosnovo deželnega muzeja. Po tem načrtu bi se osnovalo novo muzejsko društvo, katero bi pred vsem prevzelo skrb za muzej. Udje tega društva bi plačevali po 10 gld. letnine. Društvo bi delovalo pod pokroviteljstvom kacega člana cesarske rodbine. Na čelu temu društvu bi bil kuratorij petnajstih članov. Pet članov bi izvolilo društvo iz svoje srede, pet bi jih izbral pa deželni odbor iz mej društvenih članov, jednega bi odposlal v kuratorij deželni odbor, jednega deželna vlada. Predsednika in oba podpredsednika, katerih jeden bi moral bivati v Ljubljani, bi pa imenoval pokrovitelj. Ta kuratorij bi prevzel skrb za muzej in bi sicer vodil tekoče posle jeden član predsedništva, kateri bi bival v Ljubljani, in vladni ter deželnega odbora odposlanec.

Pokrovitelj sam bi imenoval ravnatelja muzeju, kuratorij bi nastavil kustose, ravnatelj pa najemal drugo osebo. V muzejsko službo bi se sprejemali ljudje, ki imajo že kako državno plačo, da bi potem deželi ne bilo

treba jim kdaj dajati pokojnine. Muzej bi imel tri oddelke: zgodovinski, prirodznanski, kateri bi vstopil v zvezo s kmetijsko družbo, in pa obrtni muzej, kateri bi bil v tesni zvezi z obrtno šolo.

Če se tako preustroji muzej, je upati, da bode država dala precej podpore, zlasti če bode videla, da se prebivalstvo za zavod zanima in tudi stori po svojih močeh za njegovo procvitanje.

Pri mnogih narodnih deželnih poslancih je pa ta načrt vzbudil neko nezaupnost. Tako se je mej drugim govorilo, da duševni oče temu načrtu nikakor ni poročevalec deželnega odbora dr. Papež, temveč vodja naše nemškutarske stranke baron Schwegel. Sumilo se je, da je ta poslanec izumil ta načrt le zaradi tega, da bi pripomogel kranjskim nemčurjem, da dobe muzej v roke. Ker bode udnina pri muzejskem društvu precej visoka, ni upanja, da bi pristopilo dosti Slovencev, ki smo na vse strani že preobloženi z narodnim davkom, Nemcem ne bode težko v društvu pridobiti večine, posebno če bode kranjska hranilnica zanje kaj storila. Hranilnici bi ne bilo težavno za precej nemških članov plačati udnine. Tako se je bati, da bi v muzejskem kuratoriji odločevali Nemci, posebno ker se je bati, da bode vlada na njih strani. Utegnili bi potem pri muzeji nastavljeni Nemci, katerih znanstveno raziskavanje bi merilo le na to, da se zgodovina pači v škodo Slovanov.

Reči moramo, da ti pomislili niso bili popolnoma odveč, kajti skrajno previdni moramo biti proti Nemcem. Kaj lahko bi se pripetilo, da bi svoj vpliv porabili v strankarske namene. Vendar mi mislimo, da se tukaj tega ni bati. Deželni odbor bode lahko že porabil ves svoj vpliv nasproti muzejskemu društvu, ako bode trebalo, ker dežela ostane lastnik deželnemu muzeju. Stvar je odvisna v prvi vrsti od deželnega odbora, oziroma deželnega zbora. Ako bode deželni zbor odpošiljal v deželni odbor odločno narodne može, se ni bati, da bi tukaj naši Nemci faktično mogli priplezati do kacega gospodstva. Če pa v deželnem odboru sede v narodnem oziru mlačni možje, ali pa celo narodni nasprotniki, potem se pa tudi sedaj lahko nemškutari v deželnem muzeji. Nekoliko vsaj moraličnega

vpliva pa imajo Nemci že sedaj, ko je kranjska hranilnica dala za muzej toliko tisočakov; hranilnica je pa v rokah kranjskih nemškutarjev.

Skrbeti je torej pred vsem treba, da v deželni zbor pridejo možje, ki se narodnosti ne bodo nikjer sramovali, in od tacih mož je pa pričakovati, da vselej pošljejo prave moze v deželni odbor, ki bodo povsod znali pravice našega naroda z vso odločnostjo braniti.

Poleg omenjenega narodnostnega pomisleka, so pa nekateri ugovarjali temu, da se bi prirodoznanski muzej, kako zblížal s kmetijsko družbo. V tem menda vidijo nekako ponižanje znanosti. To je tisto popolnoma napačno stališče, zaradi katerega se je neki slovenski dnevnik norčeval iz družega slovenskega lista, ko je ta trdil, da bi se na slovenskem vseučilišči v Ljubljani, če se osnuje lahko učilo tudi kmetijstvo. To se je nekaterim čudno zdelo, v drugih krajih pa že dolgo imajo posebne oddelke za kmetijstvo in v Drptu dajo celo doktorstvo kmetijstva, ali vendar znanstveni pomen tacih visocih šol nič zaradi tega ne izgubi. Reči moramo, da bi tudi prirodoznanski oddelek deželnega muzeja le pridobil, da stopi v kako zvezo s kmetijsko družbo.

V tem stoletju je prirodoznanstvo močno napredovalo, ali reči moramo, da je k temu napredku mnogo to pripomoglo, da se je ta znanost začela praktično izkoriščati. Le tako je bilo mogoče širše kroge pridobiti za to znanstvo. Prirodoznanstvo je zares povzdignilo kmetijstvo in obrtnijo, ali na drugi strani so pa zopet te praktične stroke izpodbujale k daljšemu znanstvenemu preiskavanju. Teorija in praktična poraba morata iti roko ob roki. Naši kmetijski družbi bode pa tudi koristilo, ako se bode mogla v večji meri posluževati muzeja.

Obrtnijski oddelek smo pa že moralno prisiljeni osnovati, ker je kranjska hranilnica bila dala le s tem pogojem znatno podporo za grajenje muzeja. Sicer je pa tak muzej potreben že zaradi obrtne šole, ki se drugače prav razviti ne more. Res so nekatere težave s prostori, ali te se bodo že dale premagati.

Mi se zatorej nadejamo, da bode nameravana preosnova muzeju, deželi, narodu in napredku znanosti v korist. Pomislikov imamo tem manj proti preosnovi, ker je deželni zbor udnino za člane znižal na 5 gld. in poleg tega še sklenil, da naj v muzeji nastavljajo osebe, ki bodo zmožne slovenščine. Udnina petih goldinarjev pač ni več taka, da bi je vsak premožnejši Slovenec ne zmožl zmagati, ako mu je res na stvari kaj ležeče. Sedaj je na nas Slovencih, da svetu pokažemo, da znamo zares prav ceniti pomen tacega zavoda, pomen znanosti, da smo pripravljene, kaj žrtovati ne le tam, kjer se za narod pije, poje in pleše, temveč tudi tam, kjer gre za to, da z znanstvenim delovanjem in požrtovalnostjo za znanost pokažemo, da smo vredni in imamo tudi vso pravico zahtevati, da se nas prišteva kulturnim narodom.

Politični pregled.

Vseučilišče v Trstu. Deželni zbor v Trstu vsako leto ponovi resoluciji za osnovo italijanskega vseučilišča v Trstu. To je storil tudi letos. Slovenski zastopniki ugovarjali so tej resoluciji, ker se jim v Trstu še ljudske šole ne dovolijo. Bolj nego je Italijanom za varstvo njih narodnosti treba italijanskega vseučilišča, je za ohranjenje slovenske narodnosti treba slovenskih ljudskih šol. Resolucija deželnega zbora bode pač ostala brez uspeha. Za osnovo italijanskega vseučilišča ni prave potrebe, ko so ž. italijanske stolice na vseučilišči v Inomostu. Na vseučilišči v Trstu bi se pač tudi ne gojil baš avstrijski duh. Zaradi tega ne verujemo, da bi kaka avstrijska vlada se odločila za osnovo italijanskega vseučilišča v Trstu.

Goriški katoličani pripravljajo se na neko romanje v Rim. Možje, kateri pripravljajo to romanje so gotovo dobri katoličani, ker liberalci se za take stvari ne brigajo. Dotični odbor je pa vendar dal nabiti le italijanske plakate, kakor bi v Gorici ne bilo Slovencev. Ta dogodek je pač najboljši dokaz, da tudi dobri katoličani niso v narodnem oziru pravični, da se torej s samo katoliško politiko še ne da rešiti narodno vprašanje v Avstriji, kakor radi nekateri trdijo pri nas. Poleg potegovanja za vero, se moramo torej vedno boriti tudi za pravico naše narodnosti in nobenemu ne smemo preveč zaupati. Kadar gre za pravice Slovanov, je pri Nemcih in Italijanah malo razlike, naj si bodo že konservativci ali liberalci, če morda kaki lastni politični interesi ne zahtevajo nekoliko ozira.

Hohenwartova nezaupnica. — 67 volilcev, največ županje in občinski svetniki, je izreklo grofu Hohenwartu svojo nezaupnico. V tej nezaupnici gorenjski kmetje naglašajo, da je grof Hohenwart s svojim postopanjem pokopal ugodno reformo grofa Taaffeja. Mi smo o postopanju grofa Hohenwarta že ob svojem času izrekli svoje mnenje. Grof ni deloval samostojno, temveč na izrecno željo konservativnega kluba, kateri se ni mogel sprijazniti z razširjenjem volilne pravice, ker so se nekateri njegovi člani tresli za svoje mandate. Gorenjska nezaupnica torej ni toliko nezaupnica grofu Hohenwartu, temveč nezaupnica Hohenwartovemu klubu, katerega politiko je grof izvajal. Ta nezaupnica je torej nekak opomin za slovenske poslance, da morajo v prvi vrsti zastopati koristi slovenskega naroda, ne pa le interesov nemških konservativcev.

Državni zbor se snide dne 20. t. m. in bode v pomladnem zasedanju glavno njegovo delo državni proračun. V odseku se bode proračun rešil do Velike noči, po Veliki noči se pa začne budgetna debata. O Binkoštih se pa konča zborovanje. Sedaj še ni določeno, katere stvari pričejo poleg budgeta še v pomladanskem deželnozborskem zasedanju na vrsto. Vlada bi rada, da se kmalu reši nov kazenski zakon. Mnogi politični vodji niso za to, ker jim načrt tega zakona, kakor ga je sklenil odsek, ne ugaja. Najbrž se torej še ta stvar odloži. Velicij stvarij ta zbor pač ne bode dovršil, ker je koalicijska večina sestavljena iz prerazličnih elementov, da bi mogla biti za kako uspešno delo, ker se je treba vedno bati, da se razbije. Res je, da so konservativci že večinoma zatajili svoja načela, ali ozir na volilce jih pa vendar le sili, da v vsem ne morejo hoditi za liberalci.

Nemčija. — O povodu, zakaj se je cesar Viljem pobotal z Bismarckom, bivšim nemškim kancelarjem, s katerim je živel v nasprotstvu cele štiri leta, se govori in piše na vse strani. Eni hočejo vedeti, da je Viljem storil to z ozirom na notranje razmere Nemčije, drugi pa in to v prvi vrsti angleški listi trdijo, da za to, ker se cesar hoče bolj približati Rusiji in je to le s pomočjo Bismarcka mogoče, kateri edini uživa še neke simpatije v Peterburgu. Prav lahko mogoče, da bo na tem kaj resnice.

Srbija. — Radikalci so pričeli odkrit boj proti kralju. V nekaterih krajih vršile so se že veleizdajske demonstracije. Da je pa temu tako, in da radikalci za nobeno ceno nečejo